

SAMBAND

No. 51.

Juli

1912.

"Samband", — fortsættelse af kvartalskriftet Valdris Helsing — udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelagenes formaal og arbeide for deres fremgang og trivsel. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert. Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:

A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

Valdris Samband.

Aarskontingent 25 cents. For en dollar aaret faar man baade medlemsrettighed og bladet "Samband". Valdriser og personer gift med Valdriser kan bli medlemmer.

Embedsmænd og styre:

A. A. VEBLEN, President, 614 Oak St., Minneapolis, Minn.
BENDIX HOLDAHL, Vice President, Roseau, Minn.
A. M. SUNDHEIM, Secretary, 3205 Park Avenue,
Minneapolis, Minn.
O. A. HAIN, Minneapolis, Minn.
HARALD THORSON, Elbow Lake, Minn.
OLE ROOD, Minneapolis, Minn.

Fotografiske **Billeder af Bygdestevner** og andre møder, taget med SKAGE BROTHERS' "Cirkut" Camera, er at faa frit tilsendt til vedføede priser. Disse billeder er særdeles gode og greie, paa double weight papir, de fleste 28 x 8 tommer store.

Nordfjordstevnerne 1910 og 11 \$1.00

Landingstevnet 1911, Hadelandstevnet 1911, Valdris-stevnet 1911, Synodens og forenede kirkes aarsmøder 1911, m. flere, 75 cents hvert.

SKAGE BROS.,

416 20th Avenue N., Minneapolis, Minn.

PIANOER og ORGLER

Ikke for at vise frem noget billede, men for at faa tilladelse til at henlede Deres opmerksomhed paa vort store lager af instrumenter, da det vil interessere enhver musikelskende.

Skriv efter vor katalog og nævn hvad som ønskes, piano, pipeorgel, kapelorgel eller husorgel. Nævn "Samband".

Northwestern Music House,

CARL RAUGLAND

520 - 2nd Ave. S., Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, Rev. E. Jensen, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Samband

(continuation of Valdris Helsing)

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdelag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the Samband Publishing Association.

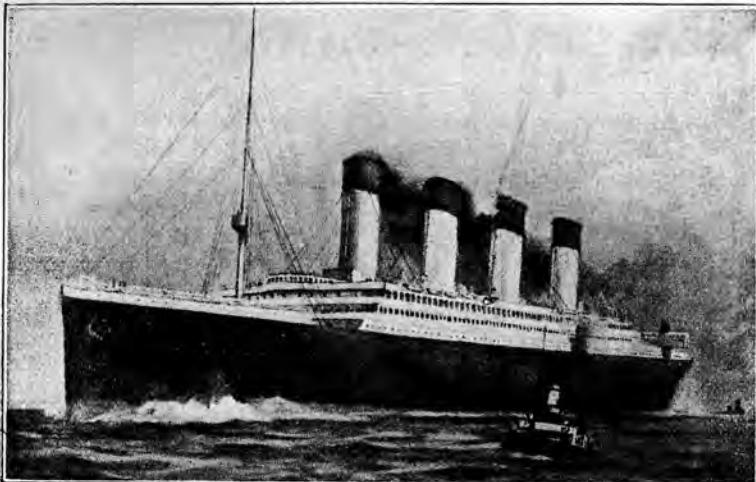
Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 51, Juli 1912:

	Side
"D'æ mor mi som græt" Dr. O. E. Hagen	305
Haugafolkene og urolighederne paa Dalen. K. K.	
Ranum	308
Halvor G. Stordock. S. G. Mogan	322
Theodore K. Hundebys soga	329
En St. Hansfest paa Kvithøvd. T. Magistad	332
Rock Prairie IX. J. S. Johnson	335
Den gang Ole Bringstrø gik aprilnar. P. T. Ederklep	340
Optegnelser fra Valdrissettlementet i Bostwick. Th.	
Swennes	343
Fortidens og Nutidens Vikinger	345
Hoveda. C. Satter	346
Rettelser	348
Vesleknut paa Bakka	348

Vi tillader os at kalde vores læseres opmerksomhed hen paa avertissementerne. De er fra paalidelige firmaer alle sammen og at stole paa. Nævn "Samband" naar du sværer paa dem.

The White Star Line

indbefatter

Verdens største, fineste og mest moderne inredede Dampskib

OLYMPIC

45,000 Tons—882 Fod lang.

ADRIATIC, BALTIC, CEDRIC, CELTIC,
fra 21,000 til 25,000 Tons.

Ligesaa de store nye og godt likte Dampskibe

LAURENTIC og MEGANTIC.

EKSKURSIONER AFGAAR:

Seiler:

Seiler:

OLYMPIC	Lørdag 6te Juli	OCEANIC	Lørdag 20de Juli
MEGANTIC	Lørdag 6te Juli	LAURENTIC	Lørdag 20de Juli
CEDRIC	Torsdag 11te Juli	ADRIATIC	Torsdag 25 ^{te} Juli
MAJESTIC	Lørdag 13de Juli	OLYMPIC	Lørdag 27de Juli
TEUTONIC	Lørdag 13de Juli	CANADA	Lørdag 27de Juli
CYMRIC	Tirsdag 16de Juli	ARABIC	Tirsdag 30te Juli
CELTIC	Torsdag 18de Juli	BALTIC	Torsdag 1ste August

Uovertrufne Bekvemmeligheder paa 3die Plads.

God og tilstrækkelig Mad serveres paa Borde dekkede med hvide Bordduge. Smaa, fine Rum for 2 eller 4 Personer, som kan reserveres og erholdes, hvis Rnmmets Nummer paafores Billetten.

Hvide Stjerne-Liniens billigste Billetpriser til og fra Skandinavien, samt andre nyttige Oplysninger om Reisen erholdes gratis, hvis man henvender sig til

O. E. BRECKE.

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

Samband.

No. 51

Juli

1912

"Dø mor mi, som græt."

Meddelt ved Dr. O. G. Hagen.

I 1850 og '60-aarene færdedes mi og da paa de den gang ofte knudrede landeveje i Nordberget i Skiafer, Gudbrandsdalen, en ungling, hvis bymæssige antæk og sine manerer lod sine, at han ikke hørte hjemme i bygden. Hans holdning var kjæf og dristig, som om han udfordrede selve skæbenen, men hans vojen var baade værdig og vindende, og, hvad enten han rankede iblandt de fornemme eller almindelige bønder, saa gjorde han farriere. Hans fint formede ansigt oplyvedes af et par blide drømmende øine, og den høie pande gav ham et anstryg af fornem og idealistisk intelligens. Hans hele maade at være paa forraadede, at han hørte til aandens aristokrati, og „dusfluen,” som han bar med beskeden værdighed, at han var en akademiker. Unglingen var dog ingen fremmed, men hørte til en af egnens agtbareste familier. Han stod netop i den gyldne tid af sit liv, da „brødstudiet” endnu ikke havde meldt sig, og glad og sorgfri var han optagen kun med at plukke de deilige blomster paa Parnasjens højder. Hans farriere ved universitetet var glimrende. Skjonne haab omførvede derfor hans navn og fyldte foreldrenes hjerter med glæde og stolthed. Iblandt bygdens folk gjorde den tro sig ogsaa almindelig gjældende, at han vilde blive noget stort.

Marene randt og wandt. De store forhaabninger, aandsbegavelserens iblandt det almindelige folk gjældende livsøerdier, indflydelse, embede og indkomster, nølede dog med at

blive til virkelighed. Der kom et ouislag; skuffelse, feil og bekymring meldte sig. Hølget vidste intet, men gjættede mangt. Og den øvrige historie — ja, den er snart fortalt: Selvstabeligheden, dette looprøstre men som øfste tonme og bedrageriske livsdeal, og især den akademiske jelskabelighed med sine flotte festligheder, sjoumende taler og sangs og sine syldte glas er den afsgrund, hvor saa mangt et aandslys er udslukt og saa mangt et haab forsvundet. Saaledes ogsaa i dette tilfælde. Under venstebets skjonne maske løffedes og droges den naive ungling, og snart var han hildet i forsørerens bløde men stærke garn. Fra sin høje aandsverden og fra dydens veie gled og gled han, vijsnok ikke ind i forbryderiske laster, men sikkert og usædlig nedad bakkhusdyrkelsens kraaplan ind i fortabelsens og fortvilelsens mørke.

Hølgerne melder sig ogsaa snart. Falske venner spottet og ler, verden viser sin foragt, det ene haab og livsmaal efter det andet ramler overende og den kjære moders bebreidende, omend velmenende ord trænger som hoasje pile ind i hans blødende hjerte. Da fatter han den jaarede forfængeligheds og fortvilelsens beslutning: Bort fra jelskabelighedens glæder, bort fra ærlige og falske venner, bort fra alt, som er fjernet og minderigt, bort endog fra hjemmet og den skuffede og førgende mor iles han ud i den vide og usjendte verden ind i et endnu ikke opklaaret incognito. Nygtet har siden villet vide, at han drog ud i fremmede lande, og i den senere tid ogsaa, at han iskal befinde sig hertillands. Men ikke et ord fra ham indløb til nogen. Han forsvandt fuldstændig.

Nogle aar siden opdækkede der i et norsk blad her i landet et digt, som de i sagens enkeltheder hedt indviede folk her erflerede stammer fra den ulykkelige akademiker.*). Digtet er

*) Andre vil vide, at digtet stammer fra en anden forfatter, men, at det angaaer den her beskrevne person.

undertegnet „L. S.“ og noget andet navn ejendes vijsnok heller ikke af nævnte blads redaktion. Nygtig besom jeg en afskrift af dette digt, og jeg beslutede da at fremslægge samme for „Sambands“ læsere. Det er skrevet paa landsmaal, men det Lomiske er dog grundlaget, og da jeg paa nogle punkter betvilede rigtigheden af denne eneste tilgjængelige afskrift, omkjrev jeg det paa Lomisk. Vorhaabentlig vil det ikke have tabt noget derved, især da det væsentlig fun angaaor ordenes form. Digtet er et eneste auferens sit og saa gribende og mærkeligt, at det fortjener at bevares.

E stira aa stira, saa augon bli saare,
Men blinde æ augon, som før va saa klaare;
E ser uti natte aa bjone e ber,
Men ingen e ser — men ingen e ser.

Saa lengje e livde i sanselaus fagna,
Mæ eildvat'n dypty'e mit liv aa min lagna;
Aa daapen fekk fylgjaa for heile mi ti,
Naa æ de forbi — naa æ de forbi.

Paa vildrande syt maa e einsle naa vanke,
Aa kjøvde æ voneim, aa hoggen aa tanke
Æ vili- aa vonlause, veit ikkje raa,
Aa trøste me naa — aa trøste me naa!

Aa deinn, som naa kunna de heile faa gløyme!
Men minnein umi natte vil innpaa me strøyme;
Aa minnein saa heimat deinn dræg, som æ kreingd,
Men veigen æ steingd — men veigen æ steingd.

* * *

Kaa æ de e høyre aa ser naa der ute?
Jau, de æ nok mor mi bak graat-daugga rute;
Ho sukka i sorg, som æ orrlaus aa stor,
Naa græt'o, ho mor — naa græt'o, ho mor.

E værmest i hoggen, de trilla ein taare
 Som staggande væte paa brotnande baare;
 Saa lysande lint de saa lokkande læt, —
 D'æ mor mi, som græt — d'æ mor mi, som græt.

Aa jau-men, e keinn da mot framtie vone!
 Aa graat'n te mor mi keinn bøte aa sone, —
 Men støtt, naar e synda, e høyre de læt, —
 D'æ mor mi, som græt — d'æ mor mi, som græt.

Haugafolkene og Urolighederne i Dalen.

(Følgende gamle fortælling kan vel synes nogen at være mere langtrukken eller omstændelig end nødvendig. Men den forekommer os at være saa typisk et tilfælde af den gamle fortællingsmaade, at vi gir den ganske ubeskaaret.)

Dalen er her navnet paa den nordøstligste gaard eller brug i Ramumsbygden i Nordre Aurdal, Valders, stort nok til at føde en heist og en 5—6 fjør og en del jmaakreaturer. Folkene som levede der for en 60—70 aar tilbage, bestod af en noget aldrende mand, med en ganske ung hustru og 2 sønner, den ældste mellem 11 og 12 aar og den yngste blot 2 eller 3 aar gammel. Da saa var der hos dem en jaakaldt løskarl, som havde sit tilhold der naar han ikke var ude paa arbeide. Bruget ligger i en pen, lille dal, som holder mod syd, og er meget godt. Deres nærmeste naboer udenfor er gaardene Jordet og Marken, og nordenfor er en del jmaabrug, og nordøstenfor er en ganske høi aasryg som kaldtes Dalekampen og sydøstenfor er 2 jmaabrug ved navn Kviteberg.

Disse steder og beliggenheder er nævnte jordi at de maaße vil forekomme senere i fortællingen.

Men før jeg gaan videre, maax jeg fortælle om et par forunderlige jøner som en israedder fortalte os at have set jørend disse uroligheder i Dalen fundt sted. Han var nemlig bygdens bedste israedder og kunde sy baade for damer og herrer og var meget baade sjøgt og lift, og var tillige en meget foeslig og morsom karl. Men det hændte undertiden, særlig straks før jul, at han kunde blive beverretet med en dram eller to formegent og da var han ikke den bedste at komme i ordfæst med. Ellers havde han ikke til vane at drifte sig fuld, han havde for det meiste 2 eller 3 læredrænge med sig, og altid blev det morsomt naar disse israeddere kom igjen. Undertid fortalte han, at en aften senhøstes, mens han var noget yngre havde han været ned til Næsgaardene i et eller andet årinde, men som han ikke vilde fortælle om, og skulle gaa hjem om natten. Hør at komme snarere frem og ikke følge de frogede kjøreveie, tog han en bensti op igjennem agerjordene forbi Tvedt og oover bøfferne. Mørkt var det og jumbledede gjorde han ret som det var, og ondt havde han for at finde stien, men da han saa var kommen op til den gamle kongevei, som ligger igjennem bygden, var det ligesom det begyndte at lysne foran ham. Han undredede sig da paa hvad dette skulde være for lys og begyndte at se sig om og troede det maatte være ild løs nogen steds, vendte sig saa om og saa nedover til Næsgaardene, hvor han syntes høst kom ifra, og blev saa var, at lidt ovenfor et lidet brug som vi pleiede at kalde Staben, ganske oppaa toppen af Næskampen, sif han se en stor toetages bygning, med store vinduer; og lyste gjorde det ud af dem saa han funde se folk gaa frem og tilbage i værelserne. I baggrunden kunde han se store udhus og et prægtigt støfit med porte og grinder. Da, saa prægtig en herregård havde

han aldrig set. Han stod da og betraktede dette en stund og undredes paa hvad dette var fornoget, da han aldrig havde hørt tale om eller visste om at det var nogen saadan gaard der. Men saa vendte han paa sig lidt for at se til en anden kant, men da blev altsammen mørkt igjen. Nu syntes han nok at dette var lidt rart og blev ligesom lidt hed i kroppen, men skyndte sig saa godt han fandt hjem og tankte ikke forover over det uden det at han havde hørt saameget af gamle folk, at han maaatte ikke fortælle noget saadan førend han havde sovet rigtig godt.

Nu dette var denne gang. Men saa nogle aar derefter fik han igjen et ganske lignende syn, nemlig ogsaa udpaan høsten en aften, han havde været paa en af de nordligste gaarde i bygden med sit arbeide og fulde gaa hjem om førelsen efter mørkt. Da han saa var kommen ud og bortover veien et stykke blev det med et saa lyst omkring ham, at han standhede og blev forundret og begyndte at se sig om, og fik da je at paa toppen af den før omtalte Dalekampen, stod en stor, vacker bygning med store vinduer og lyslammerne sjæn i lang afstand fra dem, og en hel del baade ældre og yngre folk saa han som hoppede og dansede, og ligesom en slags musik hørte han ogsaa. Dette stod han nu og betraktede en lang stund og des mere han saa paa det, des skjønnere blev det for ham. Men saa tankte han ved sig selv, at dette maa da endelig være holig for Haugafolk, siden ikke hverken han eller nogen anden som han vidste om havde set noget saadan før. Han blev ligesom lidt urolig og begyndte at se sig om til en anden kant, men da blev alt sammen borte og mørkt som før.

Saa skyndte han sig hjem og gik til sengs, men tanken paa dette syn betog ham saa, at han fandt ikke sove godt og i nogle dage var han noget tærs af sig og vilde ikke tale meget uden det højt nødvendige. Folk spurgte ham om noget fei-

lede, men han svarede nej, indtil han en nat syntes at have sovet rigtig godt og saa fortalte han det hele.

Men saa skal vi gaa tilbage til Dalen igjen. Som før sagt var hustruen noget yngre end manden, hun var ganske baade stor og sterk og meget snassemi og tillige meget høi i maalelet, og arbeide udførte hun øste baade som mand og hustru og var slittig baade sent og tidlig og paa grund deraf stod de sig, som man siger, meget godt. Manden derimod var noget gammel og tunghørt og var ikke altid saa ræs i sit arbeide og maaatte derfor øste høre paa usærlige ord af hustruen.

Huset de boede i var i en gammel rostestue med 3 rum, nemlig dagligstue, flæve og væskleve. Møblerne i dagligstuen var et stort madstab, et langt spisebord med bænker i højdedet og indenfor og en lang træk foran og en seng i et hjørne og skorstenen i hjørnet nær flævedøren. Ved siden af skorstenen var en stor trævindue med en grøde paa som bringtes til at varme vand i til kreaturerne og til klædesvask og ølbringning, med mere, og i rostet var ogsaa forskjellige ting, saasom et lille jengested eller jell til at sove paa. Og saa var der opbeoldt saadan som pølse og spekeskjæd og flæss og lignende. I skorstenspiben var et spjæld indrettet saaledes at det fikkes drages ud om dagen og flyves ind igjen om førelsen, for at beholde varmen fra skorstenen om natten, forresten var der forskjellige andre ting, som maaesse senere blir nævnt.

Nu, begyndelsen paa disse uroligheder saasom de er mig fortalt og jeg tillige har læst lidt om, var følgende: Det var en aften noget senhøstes, at den før omtalte løskarl kom hjem lidt efter mørkt, og han hørte en forsædlig larm ligesom ifra sjøset og troede at noget godt var paafærde med kreaturerne. Han stod og lyttede lidt, men sprang straks ind i stuen og fortalte hustruen det. Hun sprang ud og fulde se efter, men da blev larmen endda værre og det syntes som hele sjøset vilde

faldet ned. Hun gik ligevei hen og aabnede fjøsdøren og gik ind, men alle kjørene laa og tyggede drøv som vanlig og i sin bedste ro, og saa gik hun ud igjen, lukkede døren og alt var stille, men da hun kom op til stuedøren, syntes hun at høre en forsærdelig larm. Men da var det ifra smaaakreaturenene og stalden, og saa raabte hun paa manden at han maatte komme ud. De tillige med en anden person, som var hos dem den aften, sprang da alle til og aabnede døren og saa ind, men funde ikke se at noget fejlede nogensteds. Saa gik de alle ind i stuen igjen og satte sig omkring peisen med sit vanlige arbeide. Men ret som de sad og talte sammen, hørte de, at det var ligesom nogen kom kjørende og standhede udenfor døren og hesten blev traşıpendt, og folk talte, men man funde ikke forstaa hvad de sagde. Dette syntes de nok var lidt rart, især da det ikke vor nogen som kom ind. Men om en stund derefter hørte de at hesten blev spændt for igjen og kjørt bort, og saa tænkte de ikke større over det, men gik til senget som vanlig.

Næste aften lidt efter det blev mørkt begyndte de samme uroligheder igjen udenfor, dog endda værre end forrige aften, og især naar hustruen vilde gaa ud for at se til kreaturene, blev det et saadant spektakel omkring hende, at hun var glad ved at komme sig ind i stuen igjen, og da det saa havde laret en stund blev altig stille. Men baade hustruen og de andre, havde faaet saadan en stræk i sig, at de ikke jo ve stort den natten. Næste morgen begyndte de at studere paa hvad dette funde være for uvesen. De havde ikke set nogen ting, men bare hørt det forsærdelige spektakel udenfor omkring husene—enten det nu skulde være folk eller trold. I midlertid var de mest hange for en eller anden ulykke paa kreaturene og mente at de maatte gjøre noget imod dette, og talte sammen en stund. Somme troede at det var onde folk som vilde have fornøjelse

i at holde spektakel og stræmme hustruen, men da de ikke havde set nogenting ei heller mørket spor efter nogen, kom de til den slutning, at det maatte være underjordiske, eller hangafolk, alligevel, og blev endda mere forsikkret.

Men hustruen betenkede sig smart og vilde nu prøve et middel. Hun havde nemlig hørt om en gammel mand som bodde et stykke derfra og som var meget godt oplyst og kunde gjøre noget af hvert, særlig i saadanne tilfælde som dette. Hun sendte da sieblikkelig bud til manden, som ogsaa straks gjorde sig færdig og fulgte med. Hustruen var da den første som mødte ham da han kom og begyndte straks at fortælle ham hvad som var foregaaet og hvorfor de havde sendt bud efter ham. Manden höd og lyttede og saa sig om en stund, men sagde saa tilslut at han ikke visste om han kunde gjøre noget her, da dette var et meget vanskeligt tilfælde. Hustruen blev da endda mere hænge og græd og bad at han maatte da endelig forsøge at gjøre noget, og det lovede han da og besalede hende først at være saa stille som mulig og at finde frem forskellige ting som han skulde bruge, saafon tjære og terpentin, og salt og sukker og lidt brændevin og flere andre ting. Alt dette blandede han sammen i en gryde og hengte den over ilden til den blev varm, lavede saa en lidet kost eller børste af røde, hvide og sorte uldfiller difiklet om en træpinde. Saa sad han og rørte i gryden og ligesaa munrede og læste noget over den en stund. Da han saa var færdig, tog han gryden og børsten og gik til fjøsdøren, gjorde et stort fors over den, gik saa ind til kreaturerne og gjorde fors i stallen og bag paa rodden paa alle kjøerne, og ligesaa gjorde han med smaaakreaturenene og i stalden. Saa tendte han ild i børsten med al denne smuering i, gik saa tilbage til alle kreaturene, viglede og læste noget over dem. Derpaa stengte han dørene og gik ind i stuen og sagde at nu var det ingen fare nede kreaturene,

hvis de vilde være lidt forsiktig og ikke kraale og skrige for meget efter mørkt om kvældene. Og saa sagde han farvel og gik hjem. Og rigtignok der hørtes ikke noget udenfor den aften.

Næste dag var lørdag og det trøf sig saa, at det var den dag, hustruen hadde bestemt sig til at vaske klæder, og anden rengøring. Tidlig paa morgenen syldte hun den store gryden, som hang paa trævinden ved peisen, med vand og ølfe forat gjøre lud til vasningen og swingede den over ilden, og lavede saa frokost. De spiste, og enhver gif til sit daglige arbeide, som vanlig. Henimod aften var ogsaa hustruen færdig med vasken, men den store gryden hang endda over ilden, ganske fuld af skarp lud og vaskevand. Hun tog da gryden, swingede den tilbage til sin vanlige plads ved klævedøren, sif saa hjælp med sig og tog den af trævinden med indholdet i og bar den udenfor døren og tømmede hele indholdet ud saa dampen stod omkring dem. Med det samme hørte de ligesom nogen sagde, au! au! Men saa blev alt stille og hustruen gjorde saa gryden ren, sif baaret den ind, syldte noget vand i og hængte den paa trævinden som almindelig. Ingen uroligheder hørtes mere, hverken den eller sondagsaften, ligetil mandagsaften lidt efter det blev mørkt. Saa begyndte spetaflerne igjen for alvor, men denne gang lige ind i stuen, medens de sad og sysslede med sit arbeide omkring storstenen. Kvældsmaden pleiede de ikke at spise før omtrent kl. 9, og brugte saa ganske straks efter at gaa til sengs. Anderledes blev det nok denne aften og mange flere efter den. Hustruen hadde, som hun pleiede, kogt og lavet istand noget byggsuppe eller primvælling, som med melk skulle spises som kvældsmad, og som var i en lidet gryde nær ved ilden. Manden selv sad paa sin vanlige plads ved lysepeisen og havde et stort træstøravn sig fuldt af uldtuller som han havde kardet op, og hu-

struen sad ved roffen og spandt. Mindste gutten laa i vuggen, og den ældste gutten sad med en stor tyrißpik og lyste den før omtalte løskarl som sad og gjorde træstør. Nabomanden fra Kviteberg var ogsaa kommen ind og sad og snakfede sammen med træstørnageren.

Næst som de nu sad der i al magelighed sik de høre en slags forsærdelig raslen udenfor døren, som om nogen kom kjørende med et tungt løs og begyndte at læsje af noget, og dundrede og snakfede. Men man funde ikke høre hvad de sagde. Hustruen rejste sig og vilde gaa og aabne døren og se hvad det var. Men løskaren sagde at nu maatte hun være stille, for nu kom de igjen, disse som havde været der den forrige kvælden. Og saa satte him sig igjen, og alt blev stille en lidet stund. Manden ved lysepeisen lagde nogle sede træstørker paa ilden saa det skulle lyse godt. Men saa begyndte det at rasle igjen ligesom ved døren, som syntes at bli aabnet og saa slaaet til. Lidt derefter begyndte den store gryden paa trævinden at røre paa sig og saa ud til at ville falde paa gulvet. Løskaren og nabomanden, tog forsiktig gryden og satte den paa gulvet. Men saa snart de hadde sat den ned, saa blev den taget og hængt op igjen, og begyndte atter at røre paa sig, og dette gjentoges tre gange. Gryden blev ophængt hver gang med et forsærdelig stramme. Saa lod de den hænge, men om lidt, saa blev den taget og sat paa gulvet og havet blev slaaet i kanten, saa man trodte den var gaat i stykker. Saa lod de den staa, men om lidt, saa blev den lille gryden med vællingen i, taget og slaaet ret over trauet med uldtuller i; og derover tømtes et saltkar, som hang paa væggen, lige der hvor manden selv sad. Næst derefter begyndte jernspjeldet i peispiben at stramle og røre paa sig. Hustruen blev da rent forsørklet, tog saa den mindste gutten fra vuggen og vilde springe ud. Med det samme kom spjeldet ud fra peispiben og

faldt lige over ryggen, hvor den lille gut havde ligget. Manden selv hadde juist aabnet fjælderummen og var kommet halvveis ned i fjældertigen, saa kom et stort spekkesjædlaar iira røstet lige i ryggen paa ham, saa han begyndte at skrige og jamre sig. Og alt dette, hadde nabomanden og løskaren og ældste gutten staet og set paa ligejom de skulde været fortryllede.

Men saa blev det lidt stille igjen, og nabomanden og løskaren gik da hen og hjalp gamlingen op igjen af fjælderen. Hustruen kom nu heller ikke til at springe ud, men blev staende og se paa alt dette, og saa begyndte de at raadslaa om hvad de skulde gjøre, men blev dog enige om at slaa sig til ro og sætte sig ned igjen. Nabomanden vilde nu gaa hjem, men bedst som de sad og taltes ved saa faldt det store madskabet ret frem paa gulvet, saa kopper og andet indhold strangledes og tildels gik istykker. Derueraf tog alt som var løst i huset til at bli fastet midt paa gulvet, og alting i hver krog syntes at bevæge sig, undtagen at i kæven, hvor løskaren havde sin seng og sit sov, var alting urørt. Hustruen gik saa ind der, men saa snart hun kom derind begyndte tingene ogsaa der at dirre og falde paa gulvet og over hende. Nu var det da ikke andet for end at forlade huset og alle skyndte sig ud saa fort de kunde, men nu var gode raad dyre. Hustruen mente da først at de kunde vel gaa ind i fjøset og være der natten over, men saa snart hun nærmede sig fjøsdøren blev der en saadan spærre og beklagen og larm paa kreaturerne at hun turde ikke gaa derind og nu vidste de slet ikke hvor de skulde gaa.

Nabomanden sagde da at de kunde følge ham til hans hus, men hustruen maatte først love at holde sig saa stille som mulig og ikke snakke meget, saa trodde han nok at de kunde saa være hos dem natten over. Saalige hundehus sig hjem og fortalte sin hustru om alt og hun gjorde da sit bedste for at mod-

tage dem, men lidt efter at de var indkomne der og havde sat sig ned og talt sammen en stund, saa begyndte tingene ogsaa der til at dirre og bevæge sig, især der hvor hustruen sad. Nabohustruen saa da dette først og reiste sig op og tog sat paa nogle smaating som holdt paa at bevæge sig, og sagde saa ganske højt: „Nei her maa jeg holde fred og ikke ødelægge nogen ting. Vi har ikke noget ondt gjort eder, og disse folk har vi blottet taget ind for at slappe dem hushy natten over, og vi er heller ikke redder for eder;“ og saa satte hun sig rolig ned igjen og lidt efter saa hørte løskaren, som ogsaa var med dem, at det skrattede og lo saa underligt godt udenfor døren, og alt blev stille den natten. Næste morgen suod de op ganske tidlig og gik da lidt forsigtig hjem og fandt at alt indi huset var frød paa gulvet ligejom de havde forladt det om kvælden. Saalige tog de og ordnede paa tingene lidt, lavede sig mad og trodde at alt var nu bra. De gik saa til kreaturerne og fandt dem alle uskud og mørkede intet galt hele dagen. Men saa snart aftenen kom og det blev mørkt saa begyndte det samme spektakel igjen, og det var da ikke nogen anden udvei end at forlade huset.

De sendte saa den største gutten til en af nabogaardene nedenfor og bad om at faa være natten over, som de da ogsaa gjorde. Men lidt efter at de var indkomne der, og sad og talte om sine gjenwordigheder, saa begyndte forskjellige ting, ogsaa der, at bevæge sig og et saltkar, som hang paa væggen lige der hvor konen fra Dalen hadde taget plads, kom lige over hende. En melkebunka paa en hylde, ogsaa i nærheden af hende, syntes ligejom at ville falde ned. Manden i huset, og ligesaa hans hustru, blev var dette og skyndte sig og tog sat paa bunken og skyvede den tilbage paa hylden, stampede saa i gulvet og sagde: „Nei var saa ful at være stille her, vi har da vel ikke gjort nogen fortræd og disse folk som vi har taget

ind skal ogsaa have fred medens de er her," og saa blev det stille den aften. Næste morgen naar de kom hjem fandt de alting ligesom forrige morgen, men naar aftenen kom igjen begyndte ogsaa urolighederne. Dette gjentog sig for over en uge saa ingen turde der om natten, men saa trænkte denne løskaren en aften at han vilde da forsøge at være der en nat, gik saa tilbage ind i stuen og ind i klæven, tændte et lys og ordnede sin seng og sine ting og alt var stille og om lidt saa kleedte han sig af og lagde sig og mærkede ikke nogen ting hele natten.

Næste aften vilde ogsaa husets folk forsøge det samme, men da blev spektaklerne værre end nogensinde, saa de var glad ved at komme sig ud og sjæge ly hos naboen, men løskaren kunde være der saa meget han vilde, og ligesaa gamlingen i huset; men om hustruen ventede lidt for længe efter mørkt, saa begyndte urolighederne igjen, og saaledes blev det til hver aften næsten en tre ugers tid. Midlertid blev nu dette snart spurgt, først i bygden, siden boede vidt og bredt over andre bygder, og haugafolkene i Dalen blev snart et staaende samtalemne. Vaade ældre og især yngre folk, samlede sig og gik dit og ordnede tingene efter at husets folk var gaaet om kvælden, og snakfede og lo og morede sig til langt paa nat. Men ingen uroligheder visste sig for dem.

Folk kom ogsaa langveis fra for at se alt dette og et par aftener hadde tillige en hel del af embedsholkene i Nordre Aurdal, især af de yngre iblandt dem, samlet sig og kom førende til en af nabogaardene, satte igjen sine heste og sikk med sig en del af bygdens ungdom og gik til Dalen og fandt alt ligesom folk havde fortalt. Disse begyndte straks at ordne paa tingene i huset, reiste op igjen storestabet, hængte op gryden paa trævinden, gjorde ild paa skorstenen, satte bord og bænker paa sin plads og lagde bordduig paa bordet. De havde med sig

verskjellige fortræsninger, saa som kaffe og alslags bagelser og vin og brandevin, som sattes paa bordet. Og efter at de hadde underjøgt huset noget nærmere, baade ude og inde, og togt sin kaffe, og alt var lavet i stand til et prægtigt maaltid, satte de sig ned for at spise og drikke og snakke sammen, og den ene sagde suart til en anden: Se der nu kommer yes-spjældet paa dig. Denne svarede: Åa du da tofsken, se der kommer skæpet paa dig, og lignende. De hujede og streg og spillede fort, drak og dansede og larmede saa meget de kunde hele natten. Men ingen haugafolk visste sig for dem. Men naar folk kom igjen næste aften var alting i samme orden. Dette syntes nu at blive ganiske undholdeligt og ældre folk især, af naboen, begyndte at gaa dit om kvældene, læste og sang og bad for dem og forsøgte at holde dem hjemme ved at være hos dem om nætterne, men alt syntes at nytte lige lidet, thi hvis ikke hustruen i særdeleshed forlod huset lidt efter mørkt, saa begyndte de samme uroligheder igjen, om saa hele huset var fuldt af fremmede folk. Men saa snart hustruen forlod huset blev alting stille.

Folk syntes nu at dette var da noget rent forunderligt og vidste ikke hvad her kunde gjøres, men saa kom en til at tænke paa den gamle manden som havde været der fra først af og gjort sine kifiklementer i fjsset og omkring kreaturene. Saa blev det i al stilhed sendt bud til ham, om han ikke vilde komme igjen og prøve sit bedste, for at stilne disse spektakler. Men manden svarede, at han trodte ikke det vilde nytte noget, fordi han var ganiske sikk paa at det var noget som disse folk hadde forbrudt sig i imod de underjordiske, og det vilde tage en vis tid først det kunde blive udsonet. Han lovede dog, at han måske senere skulle gjøre sit bedste. Dette gik da hen en tid som før. Dog med den forsfjel at det syntes at blive lidt stillere. Manden som skulle hjælpe dem syntes dog ikke

at ville komme. Saa sendte de atter bud til ham, men da svarede han, at han hadde allerede været der saa ingen vidste det, og nu skulde det snart være forbi. Da de saa hørte dette tog ogsaa hustruen mere mod til sig og besluttede da at forsøge at være hjemme den aften, og sagde tillige: „Nu saar de gjøre med mig hvad de vil jeg bliver nu hjemme.“ Lidt efter mørkt saa begyndte det igjen, men da syntes det at holde sig udenfor døren. Det rørte ved dørklinken og skrælede og talte og slog i væggene saa de syntes hele huset vilde falde ned. Men sluttelig hørte de at det skrattede og lo saa inderlig godt, og saa blev det stille. Nu tørkede de, at nu maatte vel spæktaflerne være forbi.

Næste morgen begyndte de at se efter om de kunde finde spor efter nogen udenfor døren, men merked intet. Alt var som de hadde forladt det om aftenen, uden dette, at et stort tjærekors var gjort over døren. Dette gjentog sig endnu flere aftener, men endelig en aften, alle sad omkring peisen som vanlig, hustruen med spinderøffen, gammelingen med sine farder og uld, og løskaren snyttede lidt paa sine træskeer, dog med spændt opmærksomhed, om de skulde høre noget, da var det ligesom nogen kom fjørende saa det dundrede udenfor døren. Hustruen blev nu rent forskrækket og begyndte at graaede og sagde, at nu kommer de igjen og nu bliver det vist ingen fred at faa. Løskaren sagde da til hende: „Vær nu stille lidt, jeg hørte noget.“ „Ja, hvad var det saa du hørte?“ „Jau nu ja dæ, at dæ ø alt forlatt, no.“ Da hørte de ligesom nogen fjørte bort og stille blev det som før. Da de saa hørte dette, og mere til som løskaren imidlertid hadde hørt naar han var alene hjemme, at det var hustruen, som de var mest onde paa, men at nu var alt forladt, saa satte enhver sig til sit arbeide igjen, vistnok med en vis rædsel; og de turde ikke tale høit til hverandre efter mørkt paa flere uger. Haugafol-

ket i Dalen, blev det fortalt om i længere tid, og alle undredes paa, hvad folkene der hadde fortørnet dem med, men det syntes at være en hemmelighed for alle. Tiden gik, til vinteren var over og sommeren kom det næste aar, og folk begyndte at blive træt af alle disse skrøner som blev fortalt. Men da det saa led ud paa høsten igjen, netterne begyndte at blive mørke og kolde, saa var det at der kom forklaring om urolighederne i Dalen.

Den førsttalte gamle mand, som hadde været i Dalen og gjort sine kulelementer, og som boede alene i en siden stue, oppe i skogkanten ovenfor Maanumsgaardene, fik besøg, efter at han var gaaet til jengs og hadde slukket sit lys, men funde ligesom ikke saa sove. Maanen lyste klart igjennem vinduet, saa han næsten kunde se alle ting i huset. Døren var vel tillukket og alt var tynt og stille, men ret som han laa og stirrede ud i rummet mod døren, fik han se en stor, gammel mand, med graat haør og sjæl som ræk langt ned paa brystet. Han hadde mørkegraa knebusser og hvide strømper og begjæisko og en kunstig trøje med flag bagenpaa, ligesom en hvalestjært, og en høi pikhue paa hovedet. I høire haand hadde han et langt birkeris, ligesom en stindfældpaak, og han kom lige over til sengen og gav manden tre rigtig haarde slag, ovenpaa klæderne og sagde: „Dette ska du ha før du krikla i Dale, du.“ Dette kom nu saa uventet over manden at han ikke straks kom sig for at sige noget. Men saa fattede han mod og spurgte saa hvad ondt folkene i Dalen hadde gjort ham. „Jo,“ figer han, „vi har vor gaard oppe paa Dalekampen, og før det mestre efter at solen er gaaet ned og vi skal have lidt feriegæsle saa striger og larmer konen i Dalen saa vi kan ikke saa nogen ro. Men dette var ikke det værste; thi for omrent et aar siden hadde vi besøg af vores slægtninger fra Næs-kampen, og om kvælden lidt efter mørkt var nogle af vore

børn, nede i Dalen og legede udenfor døren, og imens de legede kom hustruen og slog ud en stor grude med kogende lud, foruden at varsoe dem, og brændte saa op et af vore barn, og der er meget andet som hun har fornærmet os med. Vi hadde først tenkt at hevne os paa dem med at fordærvne creaturene deres, men efter at du hadde været der og forsøet over dørene og vigtslet om dem turde vi ikke røre dem. Men vi gik ind i stuen og begyndte at ødelegge hvad vi fandt der. Da folkene blev rædde og sprang bort til naboeerne og vi forsøgte at følge med dem og skade dem, sagde disse, at de ikke havde gjort os noget ondt og at vi hos dem maatte lade dem i fred. Haddé du nu ikke kommet igjen og gjort den store krossen over jnuedøren, saa skulde vi nok gjengældt dem godt for drabet af vort barn." Saa hævede han igjen sindsfældpaaen og vilde give ham et slag til, men med det samme gjorde manden i jengen et fors over sig med fingeren og sagde: „Hvis ikke du lader baade mig og folkene i Dalen være i fred saa skal jeg gaa til Dalen og krosse endda mere." Han reiste sig saa op og tog med haanden efter en fyrtikke paa en lidet hylde paa væggen. Samtidig begyndte han at synge paa et salmevers. Men før han var kommet verset tilende var graagubben borte. Siden hørte man ikke mere til haugafolkene hverken hos ham eller folkene i Dalen. A. R. Ranum.

Halvor G. Stordock.

Før „Samband“ paa Numedalslagets vegne.

Af S. G. Mogan.

Halvor G. Stordock, gjenstanden for øjensøgende skisse og kanse den merkelige af de mange Numedøler og Numedølætlinger i Amerika fødtes den 25de September 1844 i Rock Run settlementet, Winabogo, Co., Ill.

Haderen, Gunnulf Stordock, var en af de første nordmænd, som satte sin fod paa Rock Prairie, men af en eller anden grund, bosatte han sig ikke der, men drog til Rock Run og kjøbte sig land i den nordligste del af dette bekjendte nybygge. Her var skogen hvor, men jordbunden af den bedste. Stordock-farmen saa ikke langt fra det sted, hvor konferenskirken blev bygget efter menighedens splittelse. Settlementets centrum og den gamle kirke, der vedblev at være synode-menighedens eiendom, ligger betydeligt længere syd. Her vokste Halvor Stordock op og han forblev hjemme hos sine foreldre til sit 17de år. Men han skal dog lig, Terje Bigen, ha været „en vild krabat.“ Men saa „kom krigen“ i 1861 og Halvor Stordock vilde naturligvis blive med. Men han var for ung, var desuden lidet af vekst, og dertil havde han den fejl, at han var skjæv i bryset. Da han fremstillede sig for dem, der forestod hærvlingen i det distrikt, han tilhørte, blev han forkastet. Men til krigen vilde han, og den paagaaenhed, der karakteriserede hans liv, gjorde sig ogsaa her gjaldende. Det var kun et kort stykke vej over grænsen til Wisconsin og der hærvede man ogsaa soldater. Det begav han sig og her blev han uden vanfælighed antaget. Han hærvede sig paa tre år og blev indlemmet i kompani G. 13de Wisconsin volontør regiment. Efterat have udtjent sin treårige hærvingstid, hærvede han sig som veteran i Nashville, Tenn. i 1864 for tre år til. Men imidlertid kom borgerkrigen til sin afslutning og han blev afmønstret i San Antonio Texas den 23de November 1865. Han var saaledes med ifra begyndelsen til enden. Redskriveren hjælper lidet til hans bedrifter i krigen. Han tror dog neppe, at det regiment, Stordock tilhørte, tog del i noget større slag, men laa meget af tiden ved Tennessee's lod og passede et fort. Krigsskuepladsen, var dog ikke længere borte en del af tiden,

end at de ventede angreb omrent naar som helst. Det fortelles saaledes, at en mørk nat var der hele natten igjennem et forsædligt spektakel og støi paa den fra fortet modsatte side af floden, og den svage garnison ventede hvert sieblik en overrumpling. Men natten forløb uden viderværdigheder, og om morgenens vidste det sig at en af sydstaternes hære havde passeret paa sit tilbagetog sydover.

Gálvor Stordock sagde selv at han havde været uvorren og vild og taget del i mange slags udfeierler, men han sagde, at han takkede Gud fordi han havde lært bedre. Han sagde ogsaa, at naar noget rigtigt voestykke skulde udføres, var han altid selvskrevet til at være med.

Efter frigens slutning var han nogle aar hjemme hos sine foreldre paa Rock Prairie. Faderen havde nemlig solgt sin farm i Rock Nun, og kjøbt igjen en sørdeles væker og udbygget farm, beliggende et kort stykke østenfor kirken paa Rock Prairie. Dette var i kirkestridens mest frugtbare og uforglemelige dage. Jeg tror at det var i 1872 at den store frikonference afholdtes paa Rock Prairie. Stordockfamilien og de fleste Numedøler var konferencefolk, og partierne stod sterkt og bittert mod hverandre. Gálvor Stordock paahørte naturligvis forhandlingerne, og udtaleser og udvilling af de omtvistede lærepunkter, ledede ham til den slutning, at der i grunden ikke var nogen synnerlig forskjel i læren og denne mening fremholdt han i private samtaler. Hans fader var i lighed med de fleste paa den tid, en sterk partimand, og for ham og disse laa forskjellen klart i dagen, og var af den mest sjælefærdervende art, og de kunde ikke forståa at noget rimeligt og formidligt menneske kunde sige at der var lidet eller ingen forskjel! Det er interessant at legge merke til, at disse meninger var gjensidige; thi det ene parti var ikke stort mindre høirstede i sine beskyldninger om falsk lære, end det andet.

Stordocks udtaleser har ofte rindet mig i erindringen, naar jeg har iagttaget den længe paagaaende strid om naadevalget. Det har ofte set jaa ud, at naar hver side faar fortolke sit eget standpunkt, er der lidet forskjel, men naar modparten uleder konfekvenserne og sætter spørgsmålene paa spidsen, faar de aabnet en adskillenheds asgrund jaa dyb, at den nærværende slegt neppe vil komme over den.*)

H. G. Stordock var i sin opræden ukunstlet og omgjængelig og sit højsind lagde han ikke mindst for dagen i den talmodighed og venlighed, han udvidste i sin omgang med „nyfommerne,” som han altid lagde an paa at undervise og retlede.

Den tid hvorom her nærmest skrives, havde folket hævet sig betydeligt i veiret, hvad kultur og aandelig udvikling angaaer. Ungdommen havde bemyttet sig af de større anledninger til at erhverve sig skolekundskaber, og var i det hele taget langt bortfjernet fra de vilkaar, som deres nybyggere fra havde stævet under, og naar dertil kommer at de var hjemme i sprog, arbeidsmetoder og andet, som var fremmed for den fra det gamle land uyligt ankomme, kan det kan ikke synes jaa underligt om nyfommeren ofte blev mødt med overlegne miner, og ikke sjeldent med haan og foragt. Det er derfor ikke jaa underligt om en eller anden af dem som Stordock mødte med velvilje og forstaelsje omfatter ham i erindringen med kjærlighed og tafnemmelighed.

I 1871 blev Stordock gift med Anna Venaaš fra Koskong, Dane Ca., Wisconsin, og to aar senere flyttede de til Vergus Falls, Minn., hvor de boede i tre aar. I 1876 udnevntes han til Postagent paa ruten mellem St. Paul og Glyndon, men forblev ikke i denne stilling mere end to aar.

*)Siden dette var skrevet er dog enighed i læren opnaaet.

Han flyttede da paa en farm nær Wanston, Wilkins Co., og her drev han med farming. Dertil byggede han varehus i byen og handlede med hvede. Det var her at han blev utsat for den forsædelige snestorm, der gjorde at han blev frøbling for livet. Det var lørdagen den 13de December 1879, kl. 7 om aftenen, at han efter endt dagsverk begav sig paa vejen hjem til sin farm, der laa en miles vej ude paa prærien. En egte Minnesota „blizzard“ ragede. Han skal også ha været raadet fra at tage aften i det føle veir, men uforstået, som han var, afviste han med et skuldertræk al tale om at der skulle være fare påførde. Han var dog ikke kommet langt paa veien førstend han fandt at han var vild. Det kom senere for dagen at aarsagen til at han kom saa rent paa vildspor var den, at han, uden at vide det, havde krydset jernbaneспорет, og medens han mente at holde en retning henimod dette, fjernede han sig derfra mere og mere. Da det omjude blev klart for ham, at det var haabløst at forsøge paa at finde frem til folk i den mørke nat, grov han sig ned i sneen forat oppebie dagens komme. Om han sov noget eller han bare laa og frøs, hjender nedskriveren ikke til; men da han i sin elendige og forfrosne tilstand den næste morgen frøb ud af snefonden, fandt han at stormen endu ragede i al sin veld. Han vidste ikke nu mere hvor han var, eller hvilken retning han skulle gaa, men et stod klart for ham, at skulle han have noget haab om at berge livet, maatte han uafbrudt holde sig i bevægelse. Han begyndte derfor at gaa, og vedblev at gaa hele sondagen og hele den paafølgende nat; thi eftersom trætheden tiltog, steg overbevisningen om, at dersom han tog sig et øjeblik rust og hvile, vilde sjovnen og døden med det samme indfinde sig. Med sin eiendommelige farafterfyrke og udholdenhed, vedblev han næsten mekanisk at gaa, efterat at aanden var bleven sløv og fræsterne omtront udtrønne. Nat til mandag lagde stor-

men endelig sig og himlen blev klar, men om morgenens vieste kvikskølv i graderstokken mellem 30 og 40 grader under zero, og i denne fulde befandt Stordock sig vandrænde henad Breckenridgeveien, uden hovedbedækning og med bare hænder; thi baade hne og handsker havde han mistet, og hans hjælpeløshed var saa stor, at han intet kunde gjøre forat beskytte sig. Han blev her i den tidlige morgenstund mødt eller forbikjørt af en farmer, som standede og spurgte ham, om han vilde sidde op og kjøre; men han rykkede bare paa hovedet; thi taleevnen havde forkommetheden aldeles berovet ham, og farmeren fjørte uden videre sin vej. Men et stykke borte var et farmhus synligt og mod dette synrede han sine mæismælige fæd. Der skulle været en syg i samme hus og af den grund var en præst paa veien dit, og netop som han skulle kjøre frem til huset, blev han vor den elendige vandræ ude paa prærien, og medens hans øine var fæstede paa ham, saaes han at falde om, og tilsyneladende forgjøves, anstrengte sig paa at reise sig igjen. Det stod klart for tilstueren at der her var noget paa færde og folk blev sendt ud og den lidende bragt ihus, og hans liv var saaledes reddet. Hans mod og ubørlige viljeraft havde reddet ham fra døden i snefonden, men hans tilstand var sålig at livet ikke hang i stort mere end en traad. Hans hænder og fødder var saa forfrosne, at de maatte amputeres og han blev frøbling paa livstid. En fri-murerbroder besørgerede ham ført til Breckenridge, og her siktede han den lægehjælp og pleie, som der, uden hospital og i de daværende jmaa forholde, var muligt at hde. Efter 8 måneds forløb kom Stordock, om ikke paa benene, saa dog ud af sengen igjen. Hans mod siktede ulykken ikke frøget. Han anlagde forkehænder og forfesødder, og det fortelles, at han, som et barn igjen maatte lære at gaa. De gjorde ham dog

områder nok jaa god tjeneiste, og han vedblev at være et meget arbejdssjælt og virksomt lem i samfundet.

Bed venners hjælp begyndte han i 1880 i kompaniskab med Mr. O. G. Jelland en handelsforretning i Rothsay, Minn. Efter to aars forløb solgte han sin andel i forretningen til sin kompagnon og kjøpte bygrunden og den tilliggende farm, hvor han boede til sin død. Han var ikke jaa lidet af en politiker. Saaledes var han en termin medlem af legislaturen, og ved et valg var han sterkt paa tale som kandidat for statsjæretær, men opnåede imidlertid ikke at blive nomineret. Derimod blev han i 1888, af guvernør McGill udnevnt til bestyrer (warden) for statsfængslet i Stillwater, hvor han forblev i fire aar. Det fortælles, at da Stordock skulde overtage embedet som bestyrer for statsfængslet, skal hans førgængers hustru have sagt: „Tænk, min mands efterfølger er en mand uden fodder, uden hænder, og uden hjerne!“ Det sidste burde hun have udeladt; thi det var en kjendsgjerning at det alene var Stordocks store begavelse, der hævede ham op i højde med de bedste i hans stat. Han havde liden skoleundannelse; thi forældrene forsømte i regelen i nybyggerlivets første aar at lade sine børn benytte almueskolen, der, hvor farvelig den end var i de dage, dog var et middel til at bibringe den povoksende slægt nytte og værdifulde fundskaber. Systematisk selvstudium igjennem ungdomsaarene, laa heller ikke netop i hans vej, men alligevel erhvervede han sig i tidens løb mange fundskaber og blev en mand med stor indflydelse. Det fortælles at blindgriser og løbovertrædere i hans hjemby, blev urolige tilsljuds og var snart rede til at pakke sammen og drage til tryggere egne, naar de sikket vink om at Stordock var paa veien efter dem. Det fortælles ogsaa at det første, som de berygtede Yougerbrødre gjorde, da de blev løsgjorte fra slaveriet, var at afslægge den tidlige fængsel-

bestyrer et besøg og takke ham for, hvad han havde gjort for dem.

Stordock døde den 9de Juni 1895. Det var en broksade, som gjorde ende paa hans liv. Lægerne var, under sygdommen, inde for at foretage en operation, og fremholdt det som nødvendigt for at redde livet. Men nu sagde han at han havde haft nok af operation, og i sin beslutning om uden videre at oppehøie døden, kunde han ikke roffes. Han efterlod sig enke, Anna Venaas Stordock, og børnene: Henry, Lewis, Mildred og Edward.

Jeg vil tilsløje, at hans moder var en datter til den berkjente tømmermand, Lars Nestrud fra Beglid. Jeg mindes Lars Nestrud, der var husmand under min bedstefaders gaard, Thoen, — fra min tidligste barndom, paa grund af at han gif med tresod. Gulvet i vor stue har merker efter tresodens skarpe pig, længe efter at Nestruen havde holdt op med at jærdes i Numedal. Saavidt jeg erindrer, faldt Lars Nestrud ned af Møgstabroen under dens opførelse. Min bedstefader (Sven Gundersen Thoen) havde vist kontrakt paa broens opførelse og det var for ham — som forresten var tilfældet det meste af tiden — at han arbeidede da ulykken skede. Han faldt ned paa Svaberget og forslog sig støgt, ved siden af at brække benet. Lars Nestrud var død da jeg kom til Amerika, men jeg gjensaa hos Gunnulf Stordock træbenet, der hadde gjort fligt indtryk paa mig som barn. Jeg vil ogsaa nævne her at Ole, den yngste af de tre Stordockbrødre, var gift med en datter til Lars Nestrud.

Theodore K. Hundebys saga.

(Opført ved Solunglagets møde 1912.)

Theodore Knudson Hundebj, født 5te December 1842, son af Knud Olsen (son af Toris Olsen Kjerkemo, son af Ole

Olsen Arneberg, son af Ole Knudsen Arneberg) fra Høf prestegjeld, Solør, Norge, og Anne Guttormson Sætere, fra Grue prestegjeld.

Jeg udvandrede i 1853 til Amerika med mine forældre, broder Gunnerius og søster Oliana, efterladende min bror Ole K. Strand og søster Karen Matia hos deres gode tante Mrs. Østmo med familie. Vi kom over paa sejlfusden „Tordenskjold“ og efter en sjøreise paa otte uger landede i Quebec, Canada. Derpaa blev vi videre befordret med kanalbaade, selvom vi mangede midler til at betale for transport, til Milwaukee, Wis. Her blev vi sat paa sanden ved sjøen med to dollars i penge og vor ubetydelige baggage. Far reiste ud for at finde nogen, der kunde befordre os ud paa landet. Da han kom til Calvin's Prairie, 20 mil fra Milwaukee, saa og gjenkendte han Brede Vesleaaen i arbeide i en ager. Denne var den eneste som hadde reist fra Solør før os. Da far spurte om han kunde løane ham fem daler til at sætte ham i stand til at fåa sin familie bragt derud, svaret Brede at han kunde fåa femogtyve om han vilde, og fandt ham desuden et gammelt hus, vi kunde bo i. Min far, bror og søster arbeidede der gjennem sommeren. Følgende vinter bodde vi i Muskego, Wis. Der blev min bror Anton født. I næxtfølgende August tog vi ived til Decorah, Iowa, udstyret med et par stude, en gammel vogn og to hjør. Ved Barcreek, 16 mil nordøst fra Decorah tog vi land, men folgte ud den næste følgende vaar og reiste til Worth Co., Iowa, som den tid var et vildnis. Sammen med Lars Lovberget blev vi de første settlere i Silver Lake Township (vaaren 1856.) Vi gjen-nemlevede de almindelige strabadser som de tidligste settlere oplevet, hvilke alle syder omrent ens, og de forbrigaas dersør. Min far og Gunnerius tog hver sin claim. Attenaar gammel tilhandlede jeg mig for et par stude og min note for \$25 en

landwarrant lydende paa 120 acres, og satte mig ned nærværenden min fars farm.

Om vaaren 1861 brød krigen ud, og ved det første opdrag om tropper hervede min bror Gunnerius sig i tredje Iowa Light Artillery, og tjente med sjeldent udmerkelse indtil krigens slutning. Han kom hjem høsten 1865 og blev snart efter gift med Miss Berthia Hanson Holmen. De fik et barn Chjeftine Hundebj (nu gift med Christofer Goplerud og bosat i Osage, Iowa.) Gunnerius afgik ved døden halvandet aar senere. Hans enke blev siden gift med Ole P. Haugen med hvem hun fik flere børn og er en tid siden også død.

Den 11te December 1861, 19 aar gammel, gik jeg også som frivillig ind i Copani R., 15de Wisconsin Regiment, kjendt under navnet, det norske regiment, og stod i tjenesten tre aar og to maaneder. Jeg deltog i følgende træninger: Beleiringen af Island No. 10, Mississipi, Champion Hills, Murfreesboro, Big Shanty, Altona, Chickamauga, Atlanta felttoget. I slaget ved Murfreesboro blev jeg saaret, 30te Decemebr 1862 og ved Altona ramtes jeg i panden af en mat fugle. Efter slaget ved Chickamauga blev jeg forfremmet til sargeant, og blev monstret ud af tjenesten ved Chattanooga den 10de Februar 1863.

Efter min hjemkomst til Worth Co., var jeg bestjærtiget med at arbeide min farm indtil 1869, da jeg blev valgt til sheriff i countiet og holdt den stilling i fire aar.

Jeg blev gift 2den Januar 1873 med Miss Randy Medgaarden, som var født i Town of Plymouth, Rock Co., Wis. 22de Oktober 1851. Vi har ni børn, nemlig:

Charles, født 22de Oct. 1873, nu i Seattle, Wash.; Oscar, født 29de Nov. 1874, nu ved Santa Cruz, Calif.; Clara Antonette, født 29de Juni 1876, nu Mrs. C. E. Poole, bosat ved Los Angeles, Calif.; George Gunnerius, født 15de April

1878, nu ved De Land, Iyla.; Anton Hiram, født 25de Mars 1880, nu ved Luther, Iowa; Martin Luther, født 27de Sept. 1883, nu ved Bridger, Mont.; Esther Regine, født 15de Juni 1887, hjemme i Los Angeles, Calif.; Henry Irving, født 1ste Mars 1891, nu ved Fort George, B. C.

Vi flyttede til Los Angeles, California, omtrent et aar siden. Efter tre aars ophold paa forskellige steder langs kysten, sluttede vi at dette var det mest tilstalende sted at ned-sætte sig. Vi har fået os et hyggeligt hjem her paa et bækhed, med utsigt mod bjergene, som ogsaa til Hollywood. Her vil vi med fornøjelse modtage besøg af slægtninge og venner.

Med ønske om alt godt for Solungslaget, og i haab om en gang at faa mødes sammen, forbliver jeg

Eders forbundne,

T. R. Hundebjy,

1400 Hyperion Ave., Los Angeles, Calif., 5te Juni 1912.

En St. Hansfest paa Kvithøvd.*)

St. Hansdagen var kommen. Solen stod allerede høit paa himmelen, da jeg om morgenen vaaknede efter en styrkende sovn. En mild juniregn hadde renset luften og frisket op de af solsteiken halvt visnede bomster utover markerne. Det skulle bli fest paa utsigten „Kvithøvd“ den aften, og om nogle timer var vi tre stykker ferdige til turen. Paa en mosjonsmelig, brat kløvvei steg vi fra dalen op gjennem granskogen og var efter et par timer komme faa høit, at granen stod for-

*) Denne høide ligger oppe paa aasen mellem østre og vestre Slidre.

fuet med visen top mellem den endnu frødig voksende aas-birk. Vi gik op paa en øsken høide, hvorfra vi oversåede den vidstrakte slette, hvorpaa „Kvithøvd“-kampen hævede sig mod himmelskyet. Nedenunder laa dalen stille og speilende sig i det rolige vand i dalbunden.

Fra birkelsen vandrede vi over en lavere liggende tør myrstrækning, beovset med dvergbirke og lavt vierfrat gjen-nemstrømmet af en lidet bec.

Om en times anstrengende vandring var i komme op paa toppen, hvor mange mennesker var samlet, alle i mer eller mindre straalende humør over det sjømme vejr og de festlige istrandsættelser.

Vi var nu baade trætte og tørstige efter den anstrengende opstigning, og det første vi da gjorde var at faa os lidt vederkvægelse.

Bortover paa den slade plads og i skogkanten hadde folket samlet sig i smaa grupper, hvor de underholdt hinanden med sjemt og vittige talemaater. Tiden stred nu hen under sang og dans, og enkelte begyndte allerede at bli nok faa høirøstede og usikre i sine bevægelser. Af og til steg enkelte op paa den naturlige talerstol — af birkegrene sammenflettede gulv oppe i en birk — og holdt forte taler, hvilke skulde være en ut-lægning af dagens betydning, men som dog hadde mer og mindre gedigent indhold. Der var paa stedet en svenske, som ogsaa forsøgte sig; men han kom ikke længer end formularen rak til. Omkvædet i talen var: „Jag er svensk utav fødsel, men jag elskar Norigs land like vel!“ Han gjorde i sin til-hyneladende paatagne pathos et latterligt indtryk og forlot faa talerstolen under straal og spektakel af den omkringstaende forsamling.

Ut paa kvelden blev der tændt ild paa en tøretonde, og

et mægtig baal blusjede op, som funde sees langt utover de to bygdelag paa begge sider af aasen.

Fra utsikten ved varden kunde man se flere baal nede i bygden, som forresten laa stille og rolig i den taupe sommernat. Stilheden avbrotes kun af en mægtig fos's bruun, nede i dalbunden. Jeg blev paa dette sted en stund staende for at se og lytte til alt dette. Her har man et stor slaget rundsfue utover en stor del af Baldres. Underlig var det i den taupe, lyse sommernat at staa her og lytte. Langt mot nord har man Totunheimens underlige mørkeblaau fjelde og de dype vande. Wender man sig helt om, saa ser man at der blaaner i tinder og toppe bortover vidda mot Hallingdal, mens dalen nede under en laa i sin farvepragt. Jeg blev saa underlig bløt og varm om hjertet ved at staa og se paa alt dette, mens jeg mumlede sagte for mig selv: „Du er vort, du er vort,” samtidig, som jeg kom til at tænke paa et digt, som jeg skrev i 1905. Jeg tilhøier følgende:

Reist er etter Haralds rike,
gamle Norge fritt igjen.
Fredens janer etter stige,
varden staar til vagt igjen.
Atter Norges storheds dage
komme til vort høie nord
som et under her tilbage
under kraeft af Herrens ord.

Magnus's merke over landet
voier etter frelst og fritt.
Paa hver skute over vandet
gaar vor fragtfart bredt og vidt.
Glansen af kong Haakens dage,

Olavs estermæle, rn.

Norges glans fra gamle dage
atter nu er bleven ny.

Lat da atter Sverres tale
mane os til manddomsverk!
Fra hver grend i Norges dale
samle os til sykning sterke!
Bygge landet og laa ring,
haand i hanke uten ord.
Asatroens hule skapning
Kolbein sterke laa til jord!

Jeg vaaknede af mine drømme ved skraalet fra festpladsen. Gutter og jenter svingedde sig lyftig paa dansplanen. Fra flere hørtes skraal og latter. Borte i en furulund hadde endel ungdom samlet sig om en pige, som spillede paa langeleik og med dempet, bløt stemme sang paa en svensk folkesang. Oppe paa en bergknut stod en kone og blaaste paa lur, saa det gav gjenlyd i bergene. Denne forskjellige musik blandede sig med folkets skraal og de dansendes taktmæssige bevegelse, saa det hele hørtes som en sterke bruun gjennem skogen og bortover heierne.

Nu led det frem paa morgenens, og jeg besluttede mig til at forlade dette sted. Det var let at vandre ned over i den friske morgenstund.

Torgeir Magistad.

Rock Prairie.

IX.

Af Dr. J. S. Johnson.

Bed at gjøre store, lange hop, og kun berøre som aller lettest de høieste punkter af det som kan ansees for at høre til

settlementets historie, har vi nu nægt nogenlunde beholdne frem til menighedens splittelse i slutten af jæstiaarene.

Som før udtrykkelig sagt, gjør disse skisser slet ikke krav paa at være menighedens eller settlementets historie. Kun saaphas deraf er fremført som nødvendigt for at have noget at hægte skildringerne paa. Nu har det uventet hændt sig at nedskriveren har modtaget forskellige breve, foranlediget af det som har været skrevet. Somme af disse brevskrivere synes ikke at kunne erindre godt og klart hvad vi har sagt, at dette gjør ikke fordring paa at hædres med bencønnesen „historie.“ Det bider derfor ikke det mindste paa mig, at henvisse til slikt som at jeg har udeladt mangt og meget. Der gjøres ikke engang saa meget som fordring paa at alt er saa akkurat sandt engang, akkurat som bekrævet. Men skildringen i sin helhed, den er sand. Der har også indsneget sig smaa fejl, naar der snakkes om virkelige kjendsgjerninger, og disse rettes herved med førsteste fornuft. Halvor Nilsen Rae kom ikke i 1841 som sagt, men i 1842. Jeg vidste, at Gjermund Skavlem og Knud Krøppesen Øsbebraek besøgte Rock Prairie i 1840, men troede ikke de stiftede bo der det aar. Det fremgaar nu af breve fra Halvor L. Skavlem, af Janesville, Wis., at de boede der hos hans fader den vinter. Hvad flere andre af de førsteste settlere angaaer, saa har jeg ikke gjort noget forøg paa at opgive hvilket aar de kom til Amerika, men datoer af deres ankomst til settlementet. Jeg har heller ikke gjort mindste forøg heri at nævnte alle, eller endog slættet af settlerne, men kun de tidligste. Jeg nævnte i en forbindelse, Ole Sprin- gen som Gulik Springens ældste søn; dette var fejl, da Knud var den ældste. Dette tror jeg er omrent alt. Jeg vil gribe anledningen til at tække alle disse brevskrivere. De klandrer slet ikke mit arbeide, men skriver alle meget venligt og op-

minstrende. Jeg tækker ligeledes for den anerkendelse som mine skisser faar af skribenter i „Samband.“

Af skolelærere som fulgte Ingebrigtsen inden den nu delte menighed, maa nægt nævnes Hans Christian Thingvold. Han er lidt i slegt med den store og velkjendte præstefamilie Brandt. Han var en meget dygtig og afholdt skolelærer, og virkede som saadan i flere aar. Han bor nu i Hesper, Iowa, hvor han er en velstaende og højt aaged forretningsmand. Han er landing. Efter ham kom Peter Skogstad, fra Toten. Det var nok frit siges nu, at Skogstad var neppe paaskjønnet, i mange henseender. I blandt andre ting, var han meget god sang. Ikke bare som forsanger i kirken, men han havde adskillig sanguddannelse, og havde en sangers temperament. Han holdt sangskoler og fik i stand et flersæmmt kirkekor, og det var under hans regime at menigheden føjede kirkeorgel. Han organiserte endog et førstemsigt mandskor, som i de dage var en sjeldenhed at finde, idet mindste paa landet. Han var det ikke været for Skogstad og hans arbeide, kunde det let have gaaet lange tider før denne virksomhed var kommen i gang inden den menighed som han tjente. Dette var nemlig J. Müller-Eggens, som i mange aar betjente frimenigheden, den del som gik ud af synoden. Imidlertid var C. F. Mægelsen fremdeles præst for synodemenigheden. Han var også udrustet med ualmindelig god sangstemme og havde musikalisk uddannelse, og det førsteste arbeide i dannelsen af kirkekor i hans menighed gjordes af ham. Han fulgtes af Pastor T. K. Thorvildsen som også var sang og meget musikalsk. Imidlertid var der kommen en ny klokker og skolelærer ved navn A. K. Kjønner. Kjønner var lidt af en „character,“ som vi figer paa engelsk. Han var en ualmindelig stor og stærk mand, med værdigheds følelsen godt udviklet hos sig selv. Af somme ansaaas han vist for at være et stort musikalsk geni. Han

fragtede rundt med sig et kasje orgel, føle og andre musikaliske adjunkter, ikke at nævne de mange og varme flæder og tø. Uagtet han var jo stor, havde han en stærk frygt for frost og kulde. Endog i den stærkeste sommervarme, gik han deraf med mindst to sæt tykke uldunderflæder og overskrætte, for at holde varmen inde ogkulden ude, men det var som om det ikke hjalp; bestandig havde han kulde alligevel.

Nemner spilte ikke alene føle og orgel og sang, men han komponerede ogsaa lejlighedsvis. Havde han levet, vilde han uden tvil med tiden blevet præst. Dette gjættemaal baseres paa et udtryk som han sommetider brugte naar han diskuterede teologi: „Vi præster tror joa og joa.“

Han er Forresten ikke den eneste af Rock Prairies skoletørere som har staat ind paa præstegjerningen, idet begge brødrene Wold, Severin og Andreas A., samt en som hed Nelson, studerede praktisk teologi og nu virker som præster.

Navnet „Tørkop“ har været brugt i disse stisser, uden videre forklaring. Vedre anledning blir det vel neppe. Det er ikke nogen by. Det er kun et sted. Navnet er kun et øgenavn. Det første fandte navn paa stedet var Humansville, og har bestandig været enten de jure eller de facto, et post-aabneri. Det kan neppe siges at være vanskeligt at finde frem der, da gaderne bestaar af to linierette landsveie som krydse hinanden i ret vinkel. Jeg selv har nu været godt bevandret i Tørkop i snart et halvt hundrede aar, og stedet har bestandigt haft de samme huse som nu, med den undtagelse at den gamle præstebolig blev nybygget for endel aar siden. Paa hjørnet til nordøst har man det gamle trykkeri, dernæst paa nord, Hans Fældes gamle hus, og joa dernæst præstegaarden. Fra trykkeriet i øst, de gamle huse hvor Steensland boede, og tversover veien mod syd, stod i gamle dage Ivar Dønheims smedje. Nu staar der et levehus der. Det

er alt. Men det har dog bestandig været ligesom et centrum. Først joa var det præstegaarden som gav det værdighed, og saa var det skomager og smed som gav det lidt bypræg og drog folk dit, enten for at joa sig selv eller sine heste skoede. Endog læge var der en del aar, da Mittel Doktor, Dr. K. L. Røstad var bosat der. Dr. Røstad var joist en af de første norf-amerikanere til at studere medicin og slaa sig ind paa den virksomhed. Han har siden praktisert i Davis, Ill., Blanchardville og Spring Valley, Wis., og er en høit agtet og velstaaende mand. Sin første præsis sikk han dog i Tørkop, som bestod sig fornemmelig i at trække tænder og sjære op værkefingre. Jeg tror mange holdt den mening at det funde ikke rimeligt ventes at en gut som var vokset op i bygden og som alle havde kjendt fra barnsben, kunde være rart til doktor. Han maatte drage til uskjedte egne for at vinde tiltro og berømmelse. Nu kunde han godt komme igjen, thi som kjærringa jo om en vis doktor, „Nu har han joet mangfoldige folk dø!“

Præstegaarden i Tørkop maa ikke forveksles med den gamle Clausen præstegaard, som ligger velsaa en kvart mil længer syd, ved kirken. Det var hans egen eiendom, og menigheden byggede senere en ny præstegaard, hvor Magelsen, Eggem og J. A. Bergh har boet. Der staar nu en vacker moderne præstebolig, hvor Pastor Bergh bor.

Der kunde være stof til at lave en stor, lang saga om Tørkop, isald det interesserte nogen at læse den. Steensland, som i mange aar boede i et gammelt forfaldent loghus der, var en aldrende, fattig stakkars krof ifra Stavanger som vel ingen mistænkte for at have evner eller anlæg til nogen verdens ting, og som efter en tid blev borte. Nogle aar siden kommer en dag en ung dame ind i mit kontor, og efter en del forespørgsler om mit personlige identitet, spørger hun om jeg

erindrer Steensland. Hun fortæller da at hun er hans datter-datter. Bedkommende unge dame var et aldeles ualmindelig staut og vakkert menneske, med god uddannelse og var for tiden lærer i en af St. Pauls højskoler. Jeg følte træng til at skrige hurra for Amerika, da det syntes som om amerikansk jordbund og omgivelser maatte ha øren for hvad neppe kunne ha skeet ved fiskebruggen i Stavanger.

Lørkøp har haft flere smede, Johannes „Hjulmager,” Seest, Dønheim, Læangen, og andre som vel har gåaet i glemmebogen. Men Dønheim er dog saa omtrent den eneste som egner sig for en siden saga. Han kunde godt ha været typen for den omisjungne smed som „farlig var naar han blev vred”— eller var det „fuld?” Han gjorde blandt andre ting, et lidet svagt forsøg paa at etablere sig som læge, idet han paastod at være i besiddelse af en hel del af Mor Sæters recepter, som skulde være probat kur for alle almindelige sygdommer. Han fabrikerte endog nogle risler, som det gif an at skyde med.

(Fortættes.)

Den gang Ole Bringstrøm gik aprilnar.

Af P. T. Ederklep.

Nor godt og vel en 40 eller 50 aar siden hadde min onkel Ole Bringstrøm taget paa sig noget grubbing hos Herbrand Sanden, og en foeld en uges tid eller saa før den første April sad de to i godt prat og talte om forskjelligt, deriblandt ogsaa den første April. Meget muligt er det, at de hadde sine planer lagt til at sende en eller anden hvem det nu kunde være, som Aprilnar. Men at de selv skulde komme til at løbe, det var noget som de ikke regnede blandt mulighederne. Som du skal saa høre, blev det dog en maadelig fornuftelse for dem,

hjælper for Bringstrøm. Anne Sanden, Herbrands høster, hadde nemlig hørt hele deres overlæg, og lagde sine egne planer. Dagene gik. Bringstrøm grubbede hver dag, og da den første April indtraf hadde han aldeles glemt hvilken dag det var. Anne huskede det dog. Om morgenens drog Ole assæd til sit arbeide. Henimod klokken 9, eller saa, om formiddagen satte Anne frem paa bordet en staal med melk og mad saa det skulde se ud som om nogen hadde vært der; thi paa den tid var det stik og brug at, om nogen kom, saa maatte de ha noget at spise og drifte, hvad tid det saa var, ifølge gæstfriheden's regler i de gode, gamle dage.

Ta mi gamle Mrs. Sanden kom ind, saa trodte hun, som rimeligt var, at der hadde været nogen fremmed der og spurgte saa Anne i al troskyldighed hvem som hadde vært der. Anne til at fortælle sin mor, at en af Ole Herbransons døtre hadde været der, og at det hadde gåaet saa uheldig til, at hestene hadde taget ud og revet sælerne i stykker. Siden de nu var midt i vaararbeidet og intet kunde saa gjort før sælerne blev sat i stand, vilde de gjerne saa Bringstrøm til at komme og udjøre reparationen. Dette trodte Mrs. Sanden, og Anne sik hende til at gaa bort til ham og fortælle om skaden paa sælerne og se ham være saa sjæl at komme med det samme. Ja, naar det var saa, da sik han vel gaa, fulgte saa hjem og sik sat paa skomagertasken sin. Men saa kom han til at tænke at Herbrandson kan ikke have noget at iftandsette sælen med, da han vidste at Herbrandson øste ikke havde leder ved haanden. Anne vidste imidlertid raad, sagde at Herbrand hadde et stykke leder liggende og det var bedst han tog det med.

Han pakket da stykket i tasken, og assæd var det til Herbrandson, en god halvanden mils væi at gaa. Han kom snart frem, men det saa ikke ud til at der var noget som feilet nogen steds. Karfølkene var i fuldt arbeide, og Sigri Herbrandson

traf han i huset, og hun hilste paa ham, talte om dette og hint, men nævnte intet om følelskning. Endnu tjørnte han ikke spøgen og spurgte saa tilsidst om følerne. Nu begyndte Mrs. Herbranson at le og sagde: „Ja, nu er du vist ude og gaar April idag, Ole.“ Da gjorde han helt om og drog tilbage, og han fortalte mig engang, at han var saa forbitret og harm, at han næsten ikke vidste hvor han gif. Da han kom tilbage til Sanden var Herbrand juist kommen tilbage fra et lignende erinde, men han hadde nu ikke reist ned saadan opbakning som Bringstruen. For Bringstruen var det nu lidt lindring, at han ikke var alene om eventyret. Men det første han spurgte efter var Anne. „Hvor er denne jænta?“ saa han, og Herbrand lo saa ad ham, at han maatte lægge sig paa marken. Men Anne hadde gjemt sig da Bringstruen kom ind og viste sig ikke før det meste af sinnet var gaat af ham, og det varte nu ikke saa lange heller. Siden den tid hadde han stor respekt for Anne Sanden. Han prøvet vist at gjøre hende ongen puds, men det gif ikke.

Denne April historie er endnu ikke glemt her og mange gange har jeg hørt Bringstruen fortælle den selv, og da lo han saa godt over hele greia. Han syntes at det var godt gjort. Han holdt sig skadesløs ved siden at sende andre ud som Aprilnår, men Anne slap han at narre. Hun glente ikke, og var paa sin post. Engang fortalte hun at hun syntes hvid i ham da han drog aften, og tænkte paa at kalde ham tilbage, men befjendede sig og lod ham gaa; thi han hadde nu gjort saamange spik og skærstregen, at hun syntes han trængte en lærepenge. Det gjorde han ogsaa, men det blev sidste gang han gif Aprilnår. Han sif øste høre spot over den tuten med taffen og læderet.

Peder T. Ederklep.

Opptegnelser fra Valdrisettlementet i Bostwick Valley, Wis.
Meddelt ved Th. Swennes.

Det her aufoerte om de gamle settlere er severet af Mrs. Elie Nordsvæen, som er en halvsøster af Mr. Swennes's far og datter efter Jul Bendikson Nordstrand. Hun døde i La Crosse, Wis. 1910.

Mrs. Ingeborg Knudson har fortalt, at da hun kom fra Noshkonong med sin mand Lars Knudson (Haugrud) til Bostwick Valley, funde de fra blussen se en siden hytte langt oppe i dalen. Det var Mr. Bostwicks loghytte. Han var kommet en uges tid før Lars Knudsons ankomst.

Ø følgende liste over de første settlere, som kom til Bostwick Valley i 1846 og de nærmest påafgående aar, er først opført de som nu ligger i Bostwick Valley norske gravplads:

Knud Evenson Ranum, født 27de Mars 1831 d. 1886. Knud Olsen Smedrengen f. 21de April 1820, d. 8de Nov. 1905. Nils Haraldsen Loemeseie, f. 23de Febr. 1820, d. 23de Febr. 1892. Jul Olsen (i Norge kaldt Piper Jul), f. 22. Juni 1822, d. 27de Dec. 1866. Tollef Olsen Swennes, f. 22de Mars 1831, d. 1ste Mars 1904. Ole Olsen Swennes, f. 29de Nov. 1835, d. 23de Mai 1904. Mons Anderson Espelien eller Akerbold, død. Alle disse fra N. Aurdal. Brødrene Lars Knudsen, Haugrud), f. 29de Dec. 1821 d. 1905. Hans Knudsen Haugrud, død. Disse to fra Slidre.

Erik Nordstrand, Ole Lillestrand, Thore Rijtebrunen, Gamle Halvor Synstrand, Knud Syverson Hødnæs, Anders i Dokken; Thrond Arnejen, der var kirkesanger i Valleyen; Knud Haldorson, Knut Dokkebaffen, Ole i Breu (Ole Brown), død; Knud Halling, Knud Bjørnson; Ole, Nils og Thore Loe, Sven Knudsen Nordsvæn, Syver Faallingsloe, Syver Akerbold, gamle Ingebrit Ingebretson, Stengrim Olsen Hegge, Ole

Hendrikson (Oppen), John Halvorson (fra Hedemarken); Ole, Paul og Hendrik Tolleson (fra Hallingdal).

Ole Knudsen og Jens Bring var i samme kompani i borgerkrigen. Ole blev skudt ved Jens Brings side. Bring var flere gange såret, men kom hjem og kom siden til Grand Meadow, Minn., hvor han omstidder døde som følge af sine sår.

Til foregaaende liste ved Mrs. Nordsvens fjer Th. Swennes følgende navn fra Postwick Valley, og andre steder i La Crosse County, Wisconsin:

Ole Thoreson. Mrs. Ole Loehangen og Mrs. Amund Hetland. Børn efter gamle Thore Voe. Ole og Erick Erickson Brenna. Gamle Mons Anderson Haavrud, yngre bror til Mons Anderson den saa vel berkjendte handelsmand i La Crosse, Wis. Erick Thoen i Smith County, bortflyttet længe siden. Thore Knudson Stokkehaugen, veteran fra 15de Wisconsin regiment fra borgerkrigen. Saa nævnes børn efter gamle Zuel Bendickson Nordstrand — Bendick Z. Swennes eller Johnson, døde i borgerkrigen. Han var kavallerist i krigen. Bjørn Z. Swennes, døde i Heron Lake, Minn. Zuel Z. Swennes, spørsløst forsvundenude i vesten. Ole Swennes, Livingston, Montana. Mrs. Ingebret Nordsvens og Mrs. John Lund. Ingebret A. Nordsvens. Knud A. Nordsvens. Brodrene Zuel og Thore Voe. Halting Voe. Mons Erickson Rudlang. Helge Helgeson Haganess, Helge, Syver, Arne, Knud Akerbold. I La Crosse Valley bør nævnes Knut Swennes. Høiby kom ifra Norge i gainle dage med familie. Og af familien kan nævnes: Thore, Ole, Johannes og Lars, Knudson Høiby, og to søstre, Miss Agnete var den enes navn.

La Crosse County var det første sted i vesten langs med Mississippieloden, hvor de gamle Nordvestens pionerer stanede. Det bør nævnes at Mons Anderson i La Crosse, funder engang nævnt flere hundrede Valdriyer som kom til byen

hver maaned; gamle „49'er“ California Knudson levede i Postwick Valley og Halvor Gaarder, i Holman, Wisconsin, begge guldgravere. Halvor Gaarder, Villestrand, havde saet navn fra en gaard nede paa Toten, ligedan som Høiby paa Hedemarken havde taget bort navnet paa Knut Swennes, som havde nævnte gaard eiendom nede paa Hedemarken.

Kortidens og Nutidens Vikinger.

Af en ven har vi fået laant et eksemplar af et beksjedent, net lille hefte indeholdende ni digte. Paa titelbladet staar: Nogle Smagstubber sammensat af John D. Lee. St. Paul, Minnesota. 1912. Vi har tilladt os at la vore læsere nyde et af disse digtene, det under ovenstaende titel.

* * *

Det var i fordums dage
De gamle vikingers vis,
At gaa i fremmed havne
Og vinde der sin pris.
De harnisk klædte kjæmper
Med hjelm og bryste paa,
Med sjold og sværd i haanden
De kjæft til striden gaa.

Ru haver vores viking
Haat rent et andet præg.
En staalpen er hans slagværd,
En blyant er hans spær.
Med dem han flittig fægter
Og mandelig han slaar,
Saa vi kan frit nu sige
Han barsk i striden staar.

Han fægter og han strider,
I tummelen han slaar,
Døg kan man ei opdage
En blodplet eller jaar.
Men ser man lidt paa tingen,
Man snart vil finde ud,
At mangt et hjerte bører
Deraf et hørgejfrud.

Og iblandt disse fjæmper,
Vi kjender vel igjen
Dem, som vi skulde je til
Som vore bedste mænd.
Den ene han opbygger,
Den anden riber ned,
Døg raaber de nu alle
Paa fred og enighed.

Hoveda.

(For det meste frit gjengivet.)

Denne underlige kvinde var i den stilling som min skolekamerat Ole Rustebakke siger om Storsigri. Ja, det var ikke bare disse to kvinder som maatte ernære sig ved betleri i det trange Norge og siden gaa i omgangslægd. Jeg var sjaa-gut den tid Hoveda for omkring. Min far var den tid husmand under gaarden Nordre Lundene. En dag i melonn kom hun med sin meis og hit, som var hendes hele eiendom. I hiten havde hun filler, flatbrød, gammelost, smør, uldsokker, lidt mel i en pose hvilket hun havde samlet i gaardene. Taksen var for huismødrene paa gaardene at give fattige, naar de kont, en melauje med mel — rugmel, havremel, sigtemel, som

det faldtes i gamle dage, alt havde hun til sammen. Som hun kom ind sagde hun: Guds fred i huset, satte sig paa stabben, teindte sin kritpibe, tog nogle gode drag — kan e faa saant ei gryts taa de, Agaaat? — Ja du kan vel dæ. Haa vil du møgryta daa? ja mor, ha du intø jaat mat idag, fanjji? — Hau daa; men e vil koke me surprim vælling, ojo vil e faa ligge her te imørgo. — Dæ kan du jædnø faa, men du lyt ligge paa laava ojo lyt du brøtø noko graanbar o ligge paa. Vi vart baads forlaussø o hælmlausø ivaar. Naar je har hælm bruca e baera in lit hælm o lægge ve peisen. Dø værsts bli jør de, døe faa mykjy laappo paa laava. Je ska la de faa den my sjinsælden aa ei blayø. Ballø de gaat in, so slit du døe vel aaver denne nat, aa du ø vel intø vand ve faa svær seng allestan hæld. — Na døe ska bli herrøseng, ja Hoveda.

Vi gif tilsegns og hun paa laaven. Bedst som det var, ejer vi var sjovet, vækkedes vi ved at det begyndte at banke og træske paa laaven som skulde det være juleftas morgen. Mor syndte sig til laaven, og fandt der sjinsælden udbredt paa laavegulvet og Hoveda holdt paa at træske den. Mor gjorde indsigelser for sjeldens skyld, men Hoveda ja: Je ska intø slaa sund tufta has veslø krestahør, tof sjeldsen og la paa en sten ude og til at banke med en anden sten. Mor fandt at der var intet at gjøre med Hoveda, og denne holdt paa med træsningen gang paa gang gjennem natten. Om morgenens jad hun udpa laavetrappen iford med at vaaklede sig. Mor bad hende komme ind og faa lidt kaffe. Hoveda mente laaven og lopperne var besat og sagde at alt hun træskede hjalp det ikke. Da hun havde saat kaffe og mod tillivs tog hun sin meis og vandrede videre.

* * *

Jeg skulde ønske, en eller anden Søndre-Aurdøl vilde skrive lidt om den saakaldte „Krypa.“ Min skriveøvelse er svært li-

den, og hukommelsen daarlig, saa det blir ikke stort med det. Saa en venlig hiljen til Dere Baldriser og andre venner blandt bogens læsere. Haaber at alle, som har tid og evner vil mødes til høsten. Mød op! Det vil opfriske gamle minder. Jeg føler mig yngre for hver gang jeg faar se og tale med mine barndomsvenner og høre det ægte Baldrismalet og de gode taler som opliver os paa morderne. Christian Satter.

Nettelse.

J. G. Gregerjens digt „Numedal“ i Aprilheftet No. 48 mangler næstsidste vers (síde 191) to linjer. Med et par ændringer, skulde verset lyde:

Sagaer og gamle minder
Frem de loffes bør,
Saa at sagastrømmen rinder
Frem, som aldrig før.
Aldrigs minder — nye, gamle
Klædes stal i ord.
Til et hele det at samle
Her paa vestens jord,
Om de norske mænd og fædre,
Som har bragt os arven stor. —

Beslektning paa Bakka paa bjørneshytteri.

Knut var som bekjendt en ivrig jæger og hadde bestandig et eller andet lykkeslæf af føregoen art under jagten. Han fortalte engang, at han under en bjørnejagt sittie paa en svær bjørn paa forsædellig langt hold, saa han trodte neppé hans „bjørse“ kunde række frem, dog hadde den aldrig svigtet ham men truffet det maal, den blev rettet imod. Knut hadde ogsaa dengang en liten tro paa, at den ikke skulde forseile sit maal, han smelte laast og stant tvært over ein toverhang paa langs ette ein laag hug o, — brænne me, inn i ei moshatubbe — sia aot ei stor urv o te mitt i miljo augo paa ei stor viforr paa bjædne.

D.

Liste over bygdelagene,

med først hvem lags formand, dernæst dets sekretær:

Baldris Samband, A. A. Weblen, 614 Oak St., Minneapolis, Minn.; U. M. Sundheim, Minneapolis, Minn.

Teleslaget, A. A. Trovaten, Fargo N. Dak.; S. B. Salverson, Fargo, N. Dak.

Hallinglaget, Dr. Olaf Th. Sherping, Fergus Falls, Minn.; Prof. J. P. Hertsgaard, Mindred, N. Dak.

Nymedalslaget, H. H. Strom, Hillsboro, N. Dak.; O. O. Enevoldt, Sacred Heart, Minn.

Gudbrandsdalslaget, Rev. L. P. Thorleven, St. James, Minn.; Gvar Lystad, 1302 Washington Ave. So., Minneapolis, Minn.

Trondelaget, konfus. H. Bendele, Grand Forks, N. Dak.; Prof. J. Dorrum, Fergus Falls, Minn.

Nordlandslaget Rev. J. A. Johansen, Spicer, Minn.; Julius Bauman, Carlton, Minn.

Sognalaget, Rev. J. A. Urnes, Osage, Iowa.
Divatonna, Minn.

Selbulaget, A. O. Serum, Halstad, Minn.; O. H. Uglem, Princeton, Minn.

Vosslaget, Rev. A. Eistedal, Northfield, Minn.; L. L. Torgerson, Webster, Minn.

Sætesdalslaget, Bj. Bjørnaraa, Starbuet, Minn.; G. Grudeesen, Twin Valley, Minn.

Nordfjordslaget, Rev. N. J. Meland, Lodi, Wis.; Rev. R. Anderson, La Crosse, Wis.

Laudingslaget, H. A. M. Steen, Northfield, Wis.; C. H. Beck, Lake Preston, S. Dak.

Totingslaget, John C. Gran, Spring Grove, Minn.; M. P. Thune, 2247 Hillmore St. N. E., Minneapolis, Minn.

Osterdøllslaget, N. T. Moen, Fergus Falls, Minn.; Ole Høiberg, Kathryns, N. Dak.

Søndmørsdaget, Dr. H. Kjelde, Abercrombie, N. Dak.; Rev. T. Mørstad, Dwight, N. Dak.

Møssenlaget, Th. Gunderson, Beloit, Iowa; O. M. Onsum, Highwood, Ill.

Hadelangslaget, T. A. Walsh, Hudson, Wis.; Per Jacobson, Hudson, Wis.

Sølungslaget, Amund Østmo, Grand Forks, N. Dak.; C. M. Berg, McIntosh, Minn.

Sigdalslaget, A. B. Pederson, Rothsay, Minn.; G. T. Hagen, Crookston, Minn.

Wisconsin Teleslag, Rev. S. S. Urberg, Blair, Wis.; John Nelson. (Afdeling af Teleslaget.)

Iowa Telelag, Rev. A. J. Torgerson, Lake Mills, Iowa; L. G. Tweed, Lake Mills, Iowa. (Afdeling af Telelaget.)

Tin og Gransherred-lag, Halvor Odegaard, Oldham, S. Dak.; Lars Stenson, Oldham, S. Dak.

Sundalslag, L. R. Anderson, Stevens Point, Wis.; E. G. Gladewald, Lake City, Minn.

Hardangerlag, Wollert Hildahl, Sioux Falls, S. Dak.; S. A. Jordahl, Sioux Falls, S. Dak.

Stavangerlaget, Rev. C. J. Eastvold, Jewell, Iowa; Berthel L. Bellefon, Jewell, Iowa.

Søndhordlandsdraget, Rev. L. O. Thorson, Eagle Grove, Iowa; Oscar Østrem, Jewell, Iowa.

Vinger-, Odals- og Eidsfølslaget, J. C. Jacobson, Dazeh, N. D.; Christian Chr. Lund, Neenah, Wis.

Hordalag (Horder og Bergensere), R. H. Hoffstad, Augsburg Sem., Minneapolis, Minn.; Roy Eide, 2414 4th St. N., Minneapolis, Minn.

Minneapolis Telelag, Hans Erickson; T. O. Dahl (Afdeling af Telelaget.)

* * *

Tillyste bygdelagsstevner:

Søndhordlandsdraget i Roland, Iowa, 22de og 23de August.

Stavangerlaget i Forest City, Iowa 28de og 29de August.

Valdris Samfund i Minneapolis, 7de og 8de September.

Totningslaget i Minneapolis 5te September.

Gudbrandsdalsdraget i Minneapolis 7de og 8de September.

Valdrisstevnet afholdes i Arf Auditorium, 31st St. & 1st Ave. So., Minneapolis den 7de September og i Como Park, St. Paul, den 8de. Der blir forretningssmøde eftermiddag den 7de. Derefter banket om aftenen. Den 8de friluftsfest med picnic. Blandt talerne blir Bibliothefar ved Chicago Universitet J. C. M. Hanson, som vil tale Valdris, og Kongresmand fra N. Dak. Hon. H. T. Helgeson som vil tale paa engelsk. Dette blir Valdrisernes florende aarlige fejre, og det ventes at meget vigtige sager blir behandlet paa forretningssmødet. Vi ber faa et talrigt møde.

A. A. Veblen, formand.

1)

Norwegian-American.

Et norsk-amerikansk nyhetsblad i det engelske sprog, tilegnet den opvoksene slegt.

Bladet indeholder nyheter af særlig interesse for de norske i Amerika. Dets opgave er at vedligeholde blandt Norges udvandrede sønner og døtre og deres børn en interesse for det store og gode i deres forfaðres kultur.

Statistiske undersøgelser i Minneapolis viser at de skandinaviske folk taper sig bort i det amerikanske folk hurtigere end nogen anden indvandrende nation.

Medens denne folkeblanding gaar for sig, skal vi tilslade al interesse for fædrelandet at utdø? Eller skal vi, som normannerne i Frankrig, sætte vort stempel paa dette lands historie?

Senator Swanson, av Virginia, som er af svensk afstamning, har endnu en varm forkjærlighed for det svenske folk, endskjønt hans forældre kom til dette land for omtrent 300 aar tilbage.

Skal vores børns hjerter slaa varmt for vort gamle fædreland i de kommende tider, saa maa vi ikke lade deres interesse utdø med deres kjendskap til det norske sprog. Ved at vedligeholde vores børns interesse i det norske folk kan vi ogsaa haape at vedligeholde deres kjendskap til det norske sprog.

Det er ad denne vei at "Norwegian-American" arbeider. Der er en mængde unge folk som nu læser bladet med største interesse. Dine børn vil gjøre det samme. Prøv og se! Skriv efter frit prøvenummer.

Mohn Printing Co.,
Dept. C.
Northfield, Minn.

Abonner paa Samband!

Det er et literært familieblad for det hele norske folk i Amerika.

Det er desuden tilegnet bygdelagbevægelsen, og er det eneste skrift, som har sat sig til maal, at tjene denne sag i almindelighed, som dens særlige tolk og talmand.

Skriv efter prøvehefter.

Samband udkommer hver maaned, og koster en dollar aaret. Med kontingent for et aar, send ind dit navn og adresse tydelig skrevet, med post-office, Stat (og husnummer i by.)

Kjøb helst money order betalbar til A. A. Veblen. Send saa det hele til

Samband
322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

719 Hennepin Ave. MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa inddeling af bøger, tidsskrifter, osv.

Bjørnsons Samlede Værker Mindeudgave.

FEM BIND. 2,700 SIDER.

Heftet.....	\$7.00
I Shirtingsbind	9.50
Halv Marocco.....	11.50

SEND ORDRE TIL

The Free Church Book Concern

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Stort Assortement i Malervarer

Pratt & Lambert's	Fernisser
Lowe Brothers'.....	Maling
Adams'	Koster
Malerers	Udstyr

EN GROS OG DETAIL.

Twin City Paint Company
III-113 So. Sixth St. - Minneapolis.